

AGRADE I PRIZNANJA HRVATSKOG ETNOLOŠKOG DRUŠTVA U 2017. GODINI

Nagrada "Milovan Gavazzi" za životno djelo dodijeljena je Dragici Šuvak za iznimna postignuća na području etnološke muzeologije te doprinos ugledu etnološke i kulturnoantropološke struke

Dragica Šuvak diplomirala je engleski jezik i književnost te etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1984. godine radi kao kustosica, viša kustosica i muzejska savjetnica te ravnateljica Zavičajnog muzeja u Slatini. Autorica je knjiga, stručnih radova i izlaganja na znanstvenim i stručnim skupovima te mnogobrojnih izložbi i kataloga. Uz predano bavljenje baštinom slatinskog kraja, Dragica Šuvak autorka je i monografije HKUD-a "Prigorec" Markuševcu u kojoj je obradila kulturnu baštinu svog rodnog kraja. Aktivno je surađivala u radu slatinskog Ogranka Matice hrvatske. Također, bila je aktivna u organizaciji smotri folklora te u rekonstrukciji nošnji slatinskoga kraja. Za svoj dugogodišnji rad primila je brojne nagrade i priznaja, među ostalim Srebrnu povelju Matice hrvatske za rad na objavljivanju knjige *Povjesna i kulturna baština Voćina* te Zlatnu plaketu Grada Slatine 2016. godine.

Godine 1984. u Narodnom sveučilištu u Slatini zatiče situaciju osnivanja Zavičajnog muzeja, koji je osnovan sljedeće godine. Kao jedini kustos, provodila je terenska istraživanja, prikupljala muzejsku građu i publicirala kataloge o kulturnoj baštini slatinskog kraja. Razvoj muzejske djelatnosti dodatno su otežale ratne okolnosti kada je zgrada u kojoj je muzej bio smješten uništena ratnim razaranjima. Muzej je ostao bez svog prostora, zbirke su smještene u prostor Doma kulture i ostale prostore u gradu, dok je bivši Mliječni restoran Doma pretvoren u prostor za povremene izložbe. Po završetku Domovinskog rata Narodno sveučilište mijenja naziv u Centar za kulturu, a potom u Pučko otvoreno učilište Slatina. Uz posao kustosice, Dragica Šuvak je obavljala i dužnost ravnateljice te ustanove te radila na razvoju kulturne djelatnosti Slatine. Za vrijeme njezina mandata Zavičajni muzej Slatina u kolovozu 2006. postaje samostalna ustanova, a u ožujku 2009. dobio je svoj prostor u obnovljenoj zgradi "Starog kotara / Stare škole".

Krenuvši od Muzeja bez muzejske građe i vlastitog prostora, Dragica Šuvak je kao kustosica te u mandatu ravnateljice ustrojila stručnu knjižnicu, za muzejski fundus prikupila 10 000 predmeta koji su formirani unutar dvanaest zbirk, od čega je šest zbirk dobilo status zaštićenog kulturnog dobra Ministarstva kulture, obnovila je i re-

staurirala predmete iz Etnografske zbirke, organizirala edukativne radionice, muzejske izložbe, snimila dokumentarne filmove, objavila kataloge u kojima je obradila muzejsku građu i različite teme (tekstilno rukotvorstvo, narodne nošnje, tradicijski nakit, običaji, tradicijska arhitektura i stanovanje, povijest školstva, povijest obrta i dr.).

U siječnju 2014. godine otvoren je stalni postav Zbirke Milka Kelemeđa, koji je financiran sredstvima Europske unije u okviru projekta pod nazivom "Od carske željeznice do održivog razvoja turizma na području Szentlörenc-Slatina-Našice", u kojem je Muzej bio jedan od partnera. Muzeološku koncepciju stalnog postava Za-vičajnog muzeja Slatina izradila je u koautorstvu s prof. dr. sc. Žarkom Vujić (Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu) na temelju prirodne, povijesne i kulturne baštine slatinskog kraja. Riječ je o suvremenom postavu koji sadrži i interaktivne digitalne izložbe, a pojedini se dijelovi mijenjaju i nadopunjaju bez da je narušena koncepcija cjelokupnog postava. Postav je otvoren u siječnju 2015. godine, a u lipnju iste godine otvoren je i izdvojeni postav Spomen-soba Domovinskog rata. U njezinu mandatu ureden je prostor muzeja s radnim prostorijama, knjižnicom, čuvaonicom predmeta, višenamjenskom prostorijom i prostorima za stalni postav i privremene izložbe.

Iz bogate biografije Dragice Šuvak razvidno je da se radi o mujejskoj djelatnici koja je postigla visoke standarde u stručnom, znanstvenom i muzeološkom radu. Ostvarila je zapažene rezultate na području zaštite, očuvanja i promocije kulturne baštine slatinskog kraja i razvoja mujejske djelatnosti. Svojim je radom ujedno dala iznimian doprinos vidljivosti etnološke i kulturnoantropološke struke. (iz teksta obrazloženja Marije Mesarić)

**Nagrada "Milovan Gavazzi" za životno djelo dodijeljena je
dr. sc. Milani Černelić za iznimna postignuća na području
znanstvenog i nastavnog rada**

Dr. sc. Milana Černelić diplomirala je engleski jezik i književnost te etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1980. godine zaposlena je na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je napredovala do zvanja redovite profesorice u trajnom zvanju.

Autorica je znanstvenih knjiga, brojnih znanstvenih i stručnih članaka koji su objavljeni u domaćim i inozemnim časopisima i zbornicima radova te suurednica monografija i zbornika radova. Sudjelovala je na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Svoja je istraživanja provodila u okviru nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata. Aktivno je radila na popularizaciji znanstvenih istraživanja. Najveći je dio znanstvene karijere posvetila istraživanjima tradicijske baštine Bunjevaca, kako podunavskih u Vojvodini i Mađarskoj tako i drugih grana u Hrvatskoj: primorsko-ličkih i dalmatinskih. Bila je voditeljica nekoliko

znanstvenih projekata posvećenih Bunjevcima, primjerice: "Identitet i etnogeneza primorskih Bunjevaca" te "Identitet i etnokulturno oblikovanje Bunjevaca". Dugogodišnje znanstveno bavljenje hrvatskom subetničkom zajednicom Bunjevcima rezultiralo je brojnim znanstvenim člancima, uredničkim zbornicima i monografijama te autorskim knjigama: *Uloge i nazivi odabranih svatova u Bunjevacu* (1991), *Bunjevačke studije* (2006), *Bunjevci: ishodišta, súbine, identiteti* (2016). Time je dala zaokruženu sliku ishodišta, migracija te tradicijske i suvremene bunjevačke kulture i identiteta.

Na studiju etnologije i kulturne antropologije kreirala je nove kolegije, primjerice "Svadbeni običaji slavenskih naroda", "Komparativna istraživanja običaja", "Temeljni pojmovi hrvatske etnologije", "Prakse terenskog istraživanja". Mentorirala je tridesetak diplomskih radova i nekoliko doktorskih disertacija. U nastavnom radu postigla je iznimne rezultate osobitim angažmanom i mentorstvom pri terenskim istraživanjima, u sklopu kojih je nastalo preko šezdeset objavljenih studentskih radova. Mnogi su današnji mlađi etnolozi uz njezino mentorstvo provodili terenska istraživanja i objavili svoje prve rade. Više je tih radova nagradeno nagradom "Franjo Marković" Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Rektorovom nagradom i nagradom Hrvatskoga etnološkog društva.

Milana Černelić je za svoj znanstveni rad primila strukovne i druge važne nagrade. Znakovito je da su velika priznanja došla iz lokalnih zajednica. Tako je 2012. dobila Povelju grada Senja za osobite uspjehe i ostvarenja u etnološkim istraživanjima senjskog zaleđa. Za suuredništvo zbornika *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* dobila je dvije nagrade Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata: za najbolju knjigu u 2014. godini i trijenalnu nagradu za najbolju knjigu u području znanosti i publicistike za razdoblje 2013. – 2015.

U suvremenom kontekstu Bunjevci su dio hrvatske dijaspore, odnosno imaju status nacionalnih manjina u Republici Srbiji i Republici Mađarskoj. Njihov broj i identiteti su u nestajanju i prisutna je jaka etnička mimikrija. Milana Černelić je svojim predanim radom i upornošću na mnoge načine povezivala lokalne udruge i suradnike te često u nedostatku sredstava i drugim nepovoljnim situacijama za istraživački rad pronalazila načine kako nastaviti istraživanja i objaviti rezultate. Njezina su istraživanja, ali i briga za suvremene probleme Hrvata izvan Republike Hrvatske, suradnja s udrugama i posvećenost Bunjevcima stoga višestruko značajni.

Svojim ukupnim nastavnim i znanstvenim radom, bogatom znanstvenom produkcijom i obrazovanjem generacija mladih etnologa i kulturnih antropologa Milana Černelić dala je velik doprinos hrvatskoj etnologiji i kulturnoj antropologiji te hrvatskoj znanosti i kulturi, kao i vidljivosti etnološke i kulturnoantropološke struke. (iz teksta obrazloženja dr. sc. Jadranke Grbić Jakopović)

Godišnja nagrada "Milovan Gavazzi" dodijeljena je dr. sc. Reani Senjković za znanstvenu monografiju *Svaki dan pobjeda: kultura omladinskih radnih akcija* (Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, Srednja Europa, 2016.)

Knjiga *Svaki dan pobjeda: kultura omladinskih radnih akcija* (2016), peta knjiga autorice dr. sc. Reane Senjković, znanstvene savjetnice u trajnom zvanju u Institutu za etnologiju i folkloristiku, prva je kulturnoantropološka studija o fenomenu radnih akcija u Jugoslaviji, konceptualno i etnografski opsežna monografija kakva nije napisana ni u doba socijalizma. Kroz šest poglavlja, autorica kronološki prati sve "faze razvoja" omladinskih radnih akcija, donosi analizu političkog značaja, socioekonomskog ustroja te pedagoških i kulturnih sadržaja koji su oblikovali radne akcije od 1945. do 1989. godine te koji i danas utječu na društveno i osobno pamćenje, u socijalističkom sistemu jedinstvene, prakse volontiranja i društveno korisnog rada. Riječ je o knjizi koja kritički propituje postojeće (mahom površno, omalovažavajuće ili nostalgično) viđenje društvenog fenomena, ali i donosi niz novih spoznaja u doslugu s recentnim metodološkim pristupima socijalističkoj kulturi i svakodnevici. Studija je rezultat višegodišnjega temeljitog istraživanja iznimno bogate i raznovrsne građe (od književnih i filmskih djela posvećenih radnim akcijama, preko prigodnih radova sociologa i povjesničara, domaćih i stranih novinskih članaka, akcijskih dnevnika i tiskovina, internetskih i arhivskih izvora do upitnika i razgovora koje je autorica obavila s nekadašnjim sudionicima akcija), kao i kritičkog otklona/priklona konceptima kao što su "nostalgija za socijalizmom", "struktura osjećaja" Raymonda Williamsa, "heterotopija" Michela Foucaulta, "društvo u malom" Rudija Supeka ili pak "politička ekonomija socijalističkog realizma" Jevgenija Dobrenka.

O značaju i kvaliteti ove opsežne, argumentirane i dokumentirane te konceptualno izazovne studije govori nekoliko elemenata: a) znanstveno relevantna (kulturnoantropološka) obrada društveno važne teme koja uzima u obzir političko-ekonomske, kulturne i iskustvene sastavnice prošle zbilje, poglede izvana i iznutra, onodobne i naknadne interpretacije, stručne studije i življeno iskustvo; b) temeljnost i iscrpnost u analitičkom i etnografskom obuhvatu teme što je putokaz drugim autorima kako pristupati fenomenima socijalističkog društva i kulture u njihovoj kompleksnosti i pluralnosti; c) interdisciplinarni pristup koji objedinjuje kritičku teoriju diskursa, estetske teorije, teorije rada, teorije (popularne i omladinske) kulture, teorije medija i dr.; d) spoznajni dosezi studije koja se odmiče od partikularnih, vrijednosno polariziranih i afektivno obojenih stavova o radnim akcijama te pokazuje kako se kriza dobrotoljnog rada u socijalizmu transformirala u nestajanje (materijalnog) rada i rada za opće dobro u postindustrijskoj i postsocijalističkoj Hrvatskoj. (iz teksta obrazloženja dr. sc. Renate Jambrešić Kirin)

Godišnja nagrada "Milovan Gavazzi" dodijeljena je dr. sc. Mojci Piškor i dr. sc. Jošku Ćaleti za projekt "Harmonija disonance" u kategoriji zaštita kulturne baštine

Projekt "Harmonija disonance: tragom tradicijskih pjevanja" nastao je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu. Idejna začetnica je dr. sc. Mojca Piškor, docentica na Muzičkoj akademiji, koja je eksperimentalnim radionicama željela potaknuti interes studenata Muzičke akademije za izvedbeni aspekt tradicijske glazbe. Naime, tradicijska se glazba u toj ustanovi poučava u okvirima etnomuzikoloških kolegija Odsjeka za muzikologiju, gdje su afirmirane suvremene znanstvene metodologije i pristupi, ali je izvedbeni aspekt – sve do iniciranja ovoga projekta – ostao zanemaren. U osmišljavanju radionica i odabiru programa Mojci Piškor pridružio se dr. sc. Joško Ćaleta, znanstveni suradnik u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Rad započet u listopadu 2016. godine postao je mjestom susreta studenata s različitim odjeljima Muzičke akademije i dvojice vrsnih nositelja i poznavatelja tradicijske glazbe: Noela Šurana i Jure Miloša, pri čemu se težilo dubinskom kolaborativnom stvaralaštvu, međusobnom osluškivanju i iznalaženju poosobljenog, individualnog i skupnog kreativnog izraza u okvirima karakterističnih napjeva i žanrova iz sfere tzv. tijesnih intervala. U pripremi prvog koncerta pridružili su im se i Zoran Karlić i Damir Miloš, koji također spadaju u red najvrsnijih nositelja tradicijske glazbe Istre i dinarskog područja, te zagrebačke klape Bošket, Dišpet, Petrada i Slavić. Koncert, održan u prosincu 2016. godine, bio je posvećen akademiku Jerku Beziću, nestoru hrvatske etnomuzikologije. Projekt i koncert naišli su na iznimno pozitivan odjem. Između ostalog, dio programa uvršten je u finale koncerata studenata Aventures u siječnju 2017. godine kojima je proslavljen Dan Muzičke akademije, a studentice koje su sudjelovale u projektu – Jana Blažanović, Katarina Brkan, Magdalena Cvitan, Petra Ćaleta, Katarina Dimšić, Paulina Đapo, Andrea Grdenić, Ema Gross, Matija Jerković, Marija-Katarina Jukić, Franka Kovačević, Ivana Kovačević, Dora Lovrečić, Gabriela Paradžik, Mia Pleša, Maria Vukšić, Hana Zdunić i Klara Zečević Bogojević – dobile su Rektorovu nagradu u akademskoj godini 2016./2017.

Projekt "Harmonija disonance" s nekoliko ključnih elemenata posvjedočuje nove ideje i načela programa nematerijalne kulturne baštine. Prvo, projekt bjelodano predstavlja baštinu kao živu baštinu koja je u stalnoj mijeni, što je sukladno načelima UNESCO-ove Konvencije o očuvanju nematerijalne kulturne baštine – nema baštine koja bi bila sama po sebi, zaustavljena u vremenu i prostoru, nego je baštinom onda kad je prostorom kreativne interpretacije iz određene specifične identitetske perspektive. Inzistiranje na iznalaženju vlastite interpretacije unutar zadanih žanra, što je u srži ovoga projekta, nedvojbeno je svjedočanstvo u prilog toga načela nematerijalne baštine. Drugo, središnji autoritet zajednica nositelja i dubinsko suradnički odnosi svih uključenih dionika predstavljaju možda i najvažnija načela u programu nematerijalne baštine, što je u ovome projektu implementirano kroz veoma tijesnu suradnju s tradicijskim glazbenicima ovjerenima ugledom koji uživaju u svojim sre-

dinama, kao i kroz stalno vraćanje zajednicama baštinika u smislu snažnog oslanjanja na etnografska terenska istraživanja. Treće, pitanje *osvješćivanja različitih segmenata društva o vrijednostima nematerijalne baštine, čestoput marginalizirane u društvu u cijelini, od iznimne je važnosti i u ovome projektu i u međunarodnom programu nematerijalne baštine.*

Projekt je izrazito razvio interes studenata za tradicijsku glazbu, kao i za sva daljnja proširenja koja su uslijedila, a koja uključuju etnografsko i umjetničko istraživanje, poosobljeno izgradivanje glazbene interpretacije, razmicanje granica među ustaljenim žanrovima, jednakopravnost različitih glazbenih izraza i prevladavanje elitističkih koncepcija. Time je dao važan prinos razumijevanju i popularizaciji nematerijalne kulturne baštine, nudeći ujedno i dobar primjer kako povezati različite tzv. mjere očuvanja (prijenos znanja i umijeća formalnim i neformalnim putem, dokumentacija, istraživanje, promocija, dodavanje vrijednosti i dr.) koje će pripomoći glavnome cilju svih nastojanja, a taj je u održivosti žive tradicije. (iz teksta obrazloženja dr. sc. Naile Ceribašić i dr. sc. Irene Miholić)

Godišnja nagrada “Milovan Gavazzi” u kategoriji studentski rad dodijeljena je Tomislavu Augustinčiću, Marinu Mihalju, Gorani Ražnatović i Nikolina Vuković za terenska istraživanja Šokaca u Bačkoj, čije su rezultate predstavili na znanstvenom kolokviju u Vajskoj (Tomislav Augustinčić i Gorana Ražnatović) i u Bačkom Monoštoru (Marino Mihalj i Nikolina Vuković) te objavili u *Godišnjaku za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici za 2016. godinu

U okviru kolegija “Prakse terenskog istraživanja” na preddiplomskom studiju etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu tijekom 2015. i 2016. godine provođena su terenska istraživanja u šokačkim selima Bačke u Vojvodini (Srbija). Tome su zadatku studenti Tomislav Augustinčić, Marino Mihalj, Gorana Ražnatović i Nikolina Vuković pristupili savjesno, uz temeljitu pripremu (proučavanje literature, priprema upitnica, upoznavanje s metodologijom terenskog istraživanja). Pritom su pokazali sposobnost samostalnog istraživanja, uspješno bаратанje istraživačkom metodologijom i senzibilan pristup sugovornicima. Rezultate terenskog istraživanja predstavili su na znanstvenom kolokviju u Vajskoj i u Bačkom Monoštoru te objavili u *Godišnjaku za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici.

U radu “Narodna nošnja bačkih Hrvata Šokaca u Baču, Vajskoj i Plavni” Tomislav Augustinčić prikazuje razlike u odijevanju prema privatnom i javnom prostoru, spolu, dobi, društvenom statusu ili zanimanju, posebnim prigodama tijekom godine, obuhvaćajući time i izradu nošnje, promjene u izradi, stilu i funkciji odijevanja.

Gorana Ražnatović je u radu "Porod i porodni običaji kod Šokaca u Sonti, Baču, Plavni, Vajskoj i Bođanima" prikupljenu terensku građu prikazala u četiri tematska poglavlja koja tematiziraju odnos žene prema trudnoći i odnos zajednice prema trudnoj ženi – trudnoća, porod, običaji nakon poroda i planiranje obitelji. U radu "Ophodi kraljica u Beregu i Monoštoru" Marino Mihalj analizira običaj ophoda kraljica na blagdan Duhova, prema nekoliko odrednica – datumu obilježavanja, pripremi, sastavu grupe i nazivlju, odijevanju, ophodu (kretanje, koreografija, pjesma, darovi) te revitalizaciji. Nikolina Vuković u radu "Primjena narodne medicine među hrvatskim šokačkim stanovništvom sela Santovo u Mađarskoj" obuhvaća različite aspekte narodne medicine: od narodnih liječnika i narodnih lijekova, liječenja vezanoga uz vjeru u nadnaravno preko odnosa prema bolesnima i higijeni do primjene narodne medicine u liječenju životinja, a daje i osrt na status narodne medicine.

Studenti su pokazali znanstvenu zrelost i kompetentnost te su savjesno prošli kroz čitav istraživački proces od teorijske i metodološke pripreme za terenski rad, provođenja samog terenskog, a po potrebi i arhivskog istraživanja, preko analize građe, do pripreme radova za objavu sa svim potrebnim elementima znanstvenoga članka. Objavom radova njihov je angažman premašio okvire njihovih obveznih nastavnih aktivnosti. (iz teksta obrazloženja dr. sc. Milane Černelić)

Posebno priznanje dodijeljeno je dr. sc. Marijani Belaj za rad i angažman u provedbi projekta Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju u okviru projekta Filozofskoga fakulteta pod nazivom "Usklađivanje studijskih programa u području društvenih i humanističkih znanosti s potrebama tržišta rada", te postignute rezultate značajne za struku i obrazovanje u području etnologije i kulturne antropologije

Tijekom 2015. i 2016. godine u razdoblju od petnaest mjeseci Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu bio je uključen u projekt "Usklađivanje studijskih programa u području društvenih i humanističkih znanosti s potrebama tržišta rada" financiran sredstvima Europske unije. Koordinatorica projekta na Odsjeku bila je izv. prof. dr. sc. Marijana Belaj. Projekt je motiviran uočenim slabostima studijskih programa nakon provedene bolonjske reforme, jer je njihova opsežnija sadržajna modernizacija izostala, a obrazovanjem stecene kvalifikacije nisu donijele očekivane znatnije pozitivne pomake na tržištu rada.

U okviru projekta učinjeno je sljedeće: 1) baza alumnija etnologije i kulturne antropologije od 2003. do 2014. godine; 2) anketno istraživanje o radnim karijerama alumnija; 3) provedena je anketa o standardu zanimanja među predstavnicima poslodavaca za utvrđivanje kompetencija koje očekuju od djelatnika; 4) izrađen je prijedlog standarda zanimanja *istraživač – asistent u znanstvenim istraživanjima* –

*etnolog i kulturni antropolog te prijedlog standarda zanimanja kustos; 5) izrađeni su prijedlozi standarda kvalifikacija: sveučilišni prvostupnik/ca (baccalaureus) etnologije i kulturne antropologije te magistar/a etnologije i kulturne antropologije. U izradi prijedloga standarda zanimanja i standarda kvalifikacija, uz Marijanu Belaj kao voditeljicu, sudjelovali su etnolozi Danijela Birt Katić, Senka Božić Vrbančić, Tanja Bukovčan, Valentina Gulin Zrnić, Željka Jelavić, Tomislav Oroz, Marina Perić Kaselj, Tomislav Pletonac, Sanja Potkonjak, Sanja Puljar D'Allesio i Nevena Škrbić Alempijević.; 6) revidirani su preddiplomski i diplomski program etnologije i kulturne antropologije, u što su bili uključeni svi nastavnici Odsjeka uz voditeljstvo Marijane Belaj. Konačni prijedlozi programa prevedeni su na engleski jezik i pripremljeni za postupak akreditacije.; 7) U okviru projekta izrađen je koncept studijskog modula za stjecanje znanja i vještina za zanimanje kustos koji može poslužiti za izradu cjelovitog studijskog programa za kvalifikaciju kustosa. Izvedba cjelokupnog projekta, revizija i novih prijedloga studijskih programa utemeljena je u ključnim strateškim i regulatornim dokumentima Republike Hrvatske vezanim uz obrazovanje i znanost. Detaljni izvještaj o projektu objavljen je u časopisu *Studia ethnologica Croatica* 2017. godine. (iz teksta obrazloženja dr. sc. Tihane Petrović Leš)*